

Pagini de jurnal

După primele scene, piesa lui Emmanuel Roblès *Pledoarie pentru un răzvrătit* lasă impresia unui produs tipic de gen, care se așează frumușel în sertarul lucrărilor cumsecade, ușor romantice, ușor revoluționare, ușor enfatice, ușor desuete ca limbaj teatral, ușor fastidioase, ușor previzibile, ușor deci (ca problematică, gen, expresie dramatică, emoție...). Tipul ca atare nu se dezmințe cu totul nici în scenele următoare, dar se ivește ceva în plus, în plus față de categorie, în plus față de *Montserrat* a aceluiași. Există aici o briză de indoială, un început de dilemă, o clătinare interioară, abia perceptibilă, dar, prin însăși existența ei, dramatică. Aici, în această vagă oscilație, începe zona de interes real dramatic, aici, unde încetează interesul strict informativ.

Eroul piesei, un muncitor olandez, un fel de revoluționar de profesie, cum spunea Lenin, se alătură mișcării de eliberare de sub asuprirea colonialistă a populației indoneziene. El acționează conform convingerilor lui, conform conștiinței sale de clasă, conform idealurilor sale umanitariste. Dar prima misiune conspirativă pe care o primește — aceea de a provoca o explozie la uzina electrică a orașului — o ratează, o ratează conștient, din refuzul de a pune în pericol viața a doi muncitori băștinași. Și, dintr-odată, problematica piesei, care părea să se con-

sume exclusiv în conflictul dintre „buni” și „răi”, dintre luptătorii pentru libertate și asupritorii colonialiști, se complică, se adîncește și se nuantează. „Răzvrătitul” Keller va fi condamnat atît de reprezentanții metropolei, cît și de tovarășii săi de luptă indonezieni, care-i reproșează cu violență momentul de „slăbiciune”, hipersensibilitatea (cusur tipic european !), incapacitatea de a-și duce pînă la capăt sarcina, trecînd peste sentimentalisme umanitare. Și iată că eroul nu mai este chiar atît de erou, e mai ales om, el nu mai știe cu precizie dacă a procedat bine sau rău salvînd viața celor doi muncitori și făcînd, în acest fel, să eșueze o încercare de intimidare, prin sabotaj, a colonialiștilor. El nu are de partea sa nici pe judecători, nici pe tovarășii de luptă, nici o patrie, nici cealaltă, nici pe femeia pe care încearcă s-o salveze, nici pe soția sa. E singur, față în față cu dilema lui, cu ezitățile lui, cu incertitudinile lui, singur la o răscruce de forțe și interese adverse, silît să meargă solitar și demn, pînă la capăt, pe acest drum infundat, un drum care nu poate duce decît la moarte. Aici ar fi trebuit să înceapă piesa, dar, din păcate, cam aici ea începe să se sfîrșească. Rețin din piesă această idee generoasă, modernă, descoperită prea tîrziu, și o replică a unui doctor înțelept și scrîntit : „Nici o cauză din lume nu merită să ucizi pentru ea” (această replică ar fi putut face obiectul filozofic al piesei...). Rețin din spectacolul solid, precis, bine încheiat al lui Horea Popescu accentele puse tocmai pe această clătinare a eroului, rețin jocul bun, echilibrat, al lui Victor Rebengiuc, Forj Etterle, Constantin Rauțchi, Peter Paulhoffer, Ilina Tomoroveanu, Damian Crișmaru, Mihaela Buta.

Întii iulie, sfîrșit de stagiune, la teatre ca și la TV, ora concediilor și a bilanțurilor. La concurență cu o stagiune teatrală slăbuță, să-i plîngi de milă, hrănită din provizii conservate (și, în bună măsură, conservatoare), televiziunea s-a înfățișat ochilor noștri, obosiți de prea mult gri scenic, într-un chip mai mult decît onorabil. Lăsînd la o parte cîteva rateuri la demarajul din toamnă, cînd, dintr-un elan orb, televiziunea a lăsat să-i scape către (ne)stimații telespectatori două-trei piesișoare penibile (premiatate în prealabil de aceeași generoasă și prea-receptivă-la-mediocritate-și-prost-gust televiziune...) producții fără cap, fără coadă și fără mijloc (am scris despre ele, nu revin) lăsînd la o parte și cele cîteva spectacole de umplutură (în care spec-

tatorii români erau invitați să se amuze de o niște comedioare italienești sau englezești, probabil la fel de puțin amuzante și pentru spectatorii italieni sau englezi). Stagiunea teatrală TV a avut câteva momente bune, serioase, memorabile.

A fost, în primul rând, spectacolul lui Radu Penciulescu — *Cei din urmă*, o sfișietoare discuție asupra condiției umane, un nod dramatic în care se întâlneau întrebările lui Gorki cu întrebările omului contemporan; intersecție filozofică admirabil pusă în valoare de regizor și de actori a fost *Piticul din grădina de vară* de Dumitru Radu Popescu, în regia lui Petre Bokor, care dăduse și o originală interpretare a mitului Don Quijote, a fost *Zestrea* de Paul Everac, în regia sobră și exactă a Letiției Popa, a fost serialul *Mușatinii* — creație amplă a Soranei Coroamă, a fost *Trenul blindat*, într-o bună interpretare telegenică a regizorului Cornel Popa, a fost și un *Richard al III-lea* și un recital Dina Cocea, și un act de Cehov și o farsă medievală, și o piesă polițistă, spectacole de ținută, clipe de teatru autentic, creații regizorale sau actoricești remarcabile. Într-o stagiune de teatru sălcie și moțaită, aceste realizări ale televiziunii au avut darul, între altele, de a menține încrederea în teatru a spectatorilor, de a face prezenta conștiința teatrală. Și nu e puțin.

S-ar cuveni să-mi dau acum cu părerea asupra a ceea ce a lipsit din stagiunea încheiată, asupra a ceea ce „se impune” să fie în stagiunea următoare... Deși s-ar cuveni, eu cred că *nu se cuvine*. Televiziunea nu e un teatru, cu un profil cât de cât stabilit prin repertoriu și prin colectivul de bază; e, dacă se poate spune așa, un supra-teatru, care are la dispoziție tot repertoriul lumii și pe toți actorii, regizorii și scenograful țării. Nu poate fi judecată pe bucățele, pe etape, pe sezoane: anul ăsta n-ai jucat Ibsen, anul trecut ai jucat prea mulți romantici, anul viitor mai ocupați-vă și de dramaturgia franceză!... Și nici nu poți spune: nu jucați piesa cutare, jucați-o, în schimb, pe astăaltă, că e mai potrivită pentru televiziune. Există, într-adevăr, teatru scris anume pentru televiziune, și e bine ca el să fie reprezentat. Dar și restul dramaturgiei este la dispoziția televiziunii, oricând (ca atare sau adaptată). Se poate spune: jucați mai mult teatru scurt, fiindcă acasă, în halat și papuci, spectatorul mai bea o cafea, mai vorbește la telefon, mai face o baie, și se pot pierde, cu îndeletnicirile astea cotidiene, domestice, multe replici importante. Dacă la *Hamlet*,

când se rostește, de pildă, „a fi sau a nu fi”, sună telefonul, ai pierdut una din esențele dramei. Dar o piesă de douăzeci, treizeci de minute poate fi urmărită de oricine cu sufletul la gură și cu telefonul închis. Nu știu dacă acesta e un criteriu. Poate că este. Și ar mai fi unul: cât mai puțină plictiseală! Plictiseala ucide teatrul. Restul e inițiativă, fantezie, bun-gust, cultură, talent, dragoste de teatru, dragoste de spectatori...

Dumitru Solomon

CARNET A.T.M.

Spectacol de jazz — etichetă și preferințe

Un concert de muzică de jazz este un eveniment rar în viața noastră muzicală. A.T.M.-ul a avut această inițiativă prezentând un spectacol de riguroasă ținută artistică. Organizatorii s-au oprit asupra unor texte de Julio Cortazar, scriitor argentinian mai puțin tradus și în consecință mai puțin cunoscut la noi, dar care se bucură de o faimă crescândă în cultura europeană. În jurul textelor, alese cu discernămint și bun gust, s-a cristalizat substanța concertului. Actorii Adela Mărculescu și Ion Marinescu, „gazdele” și prezentatorii spectacolului, au punctat cu rafinement și eleganță micile parabole poetice. În excelentul cvintet au evoluat Ștefan Berindei, acest „primus inter pares” care atît ca instrumentist cît și ca original orchestrator a făcut dovada calităților sale unanim recunoscute; l-au secundat, cu brio, Gioni Răducanu, un pasionat al instrumentului său și al jazzului, desfășurînd mai ales în compoziția Flageolet resursele nebănuite ale contrabasului; Marius Popp, un pianist de talent, stîlp al acestei formații, Eugen Gondi, care a susținut cu mult aplomb structura ritmică a pieselor, și Tomy Berceckzy, un tînăr flautist, recent integrat în „echipă”, care a adus un plus de culoare sonorității ansamblului.

Sperăm că această prestigioasă scinteiere a „M”-ului din firma A.T.(M.) nu va fi trecătoare.